

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Zaměstnávání občanů EU v ČR

Podmínky platné do vstupu ČR do EU (do 30. dubna 2004):

Do vstupu České republiky do Evropské unie se zaměstnávání občanů ze zemí EU včetně zemí nově přistupujících řídí obecným režimem zaměstnávání cizinců. Ve většině případů to znamená, že v souladu s českou legislativou (zákon o zaměstnanosti) vzniká občanům EU stejně jako ostatním cizincům povinnost **požádat o povolení k zaměstnání**. Žádost se podává u **místně příslušného úřadu práce** podle místa výkonu práce. Vystavení povolení k zaměstnání je spojeno s poplatkem 500 Kč.

Žádost lze podat **osobně** nebo **v zastoupení** (v případě zastupování zaměstnance třetí stranou, např. zaměstnavatelem, je nutná úředně ověřená písemná plná moc). Příslušný úřad práce vydává povolení k zaměstnání pro konkrétní práci a u konkrétního zaměstnavatele. Povolení k zaměstnání se uděluje maximálně **na dobu jednoho roku**. Tři měsíce před vypršením jeho platnosti lze požádat **o prodloužení** na další jeden rok, přičemž o prodloužení **lze žádat opakovaně**. Povolení k zaměstnání je platné pouze v případě, že cizinci bylo uděleno **povolení k pobytu na území ČR nad 90 dnů za účelem zaměstnání**. Víza opravňující cizince ke vstupu a pobytu jsou v zásadě vydávána pouze **diplomatickými misemi nebo konzulárními úřady České republiky v cizině**.

Více informací o **pobytu cizinců na území ČR** lze nalézt na www.mvcr.cz.

Podrobnější informace o **zaměstnávání cizinců v ČR** lze nalézt na www.mpsv.cz.

Nové podmínky platné po vstupu ČR do EU (po 1. květnu 2004):

Volný pohyb osob je jednou ze čtyř základních svobod vnitřního trhu. Tato svoboda zavádí stav, kdy by v právu ani v praxi nemělo existovat nic, co by mělo někoho odrazovat od přesunu do jiného členského státu, ať už za **prací, podnikáním** nebo **studiem**. Základem volného pohybu osob je volný pohyb pracovníků, neboť integrace v rámci společného trhu začala právě touto skupinou. Volný pohyb pracovníků v souhrnu znamená, že občané Evropské unie mají stejný přístup na trh práce jakéhokoliv členského státu jako vlastní občané tohoto státu, tedy bez jakýchkoliv omezení, povolení nebo dalších podmínek, které vlastní občané plnit nemusí.

Volný pohyb pracovníků

Z důvodu vstupu ČR do EU je **česká legislativa** nastavena tak, aby po 1. květnu 2004 byly vytvořeny podmínky pro **volný pohyb pracovníků mezi všemi členskými zeměmi EU**. Zákon o zaměstnanosti staví občany EU a jejich rodinné příslušníky na roveň občanů ČR. Tento zákon rovněž výslovně stanoví, že povolení k zaměstnání se nevyžaduje při zaměstnávání cizince, o němž to stanoví mezinárodní smlouva, již je ČR vázána a která byla vyhlášena ve Sbírce zákonů. V tomto případě se jedná o Smlouvu o přístupu ČR k EU. Stejnou úpravu obsahuje i nově navrhovaný Zákon o zaměstnanosti, který rovněž stanoví, že dnem vstupu ČR do EU **se pro účely zaměstnávání občan EU nepovažuje za cizince**.

Přechodné období pro volný pohyb pracovníků

Při vyjednávání o přistoupení do EU Česká republika po dlouhých a složitých jednáních nakonec souhlasila s **přechodným obdobím na volný pohyb našich pracovníků do zemí EU**. Toto přechodné období je obsaženo v Příloze č. V Aktu o podmínkách přistoupení České republiky, Estonské republiky, Kyprské republiky, Lotyšské republiky, Litevské republiky, Maďarské republiky, Republiky Malta, Polské republiky, Republiky Slovinsko a Slovenské republiky a o úpravách smluv, na nichž je založena EU.

Přístupová smlouva České republiky obdobně poskytuje příležitost zavést **reciprocně podobná opatření vůči stávajícím členským státům** (vůči těm státům, které přechodné období uplatní) a také chránit svůj trh práce před potenciálním nebo faktickým přílivem migrujících pracovníků z ostatních nových členských států. Jde tedy o nástroj, který dává možnost chránit trhy práce nejen stávajícím členským státům, ale i České republice.

Přechodné období uplatněné v Přístupové smlouvě se týká pouze přístupu na trh práce. Nijak se **netýká jiných složek volného pohybu osob** v rámci Evropské unie (vzájemného uznávání kvalifikace, volebního práva...). Nijak se také **nedotkne přístupu do sociálního systému** v širokém slova smyslu (tedy sociálního pojištění, státní sociální podpory, sociální péče, dávek v nezaměstnanosti nebo zdravotní péče). Na základě přechodného období **nelze zabráňovat migraci občanů ostatních členských zemí**, je pouze možné regulovat jejich vstup na domácí trh práce. Jakmile ale migrující pracovník získá povolení k zaměstnání, získává všechny výhody s tímto postavením spojené (včetně přístupu ke všem výhodám sociálního systému), jedinou výjimkou bude omezená možnost sloučení rodiny migrujících pracovníků.

Podrobnější informace o přechodném období na volný pohyb pracovníků lze nalézt na www.mpsv.cz a www.euroskop.cz.

Česká republika a stávající členské státy

Česká republika může, rozhodne-li se tak, v každém případě ponechat v platnosti rovnocenná opatření ve vztahu ke státním příslušníkům daného stávajícího i nového členského státu, který uplatňuje národní opatření ve vztahu k českým pracovníkům. To znamená, že bude-li členský stát omezovat určitým způsobem přístup českých pracovníků na svůj trh práce, může Česká republika zavést taková opatření, která budou stejně omezující nebo méně přísná vůči pracovníkům z daného členského státu. Zavede-li ale takový stávající členský stát volný pohyb pracovníků s Českou republikou, bude nutné česká opatření okamžitě zrušit.

Česká republika a ostatní nové členské státy

Přístupová smlouva upravuje také možnost chránit český trh práce před jeho narušením ze strany migrujících pracovníků z ostatních nových členských států.

Bude-li přístup pracovníků z nějakého nového členského státu omezován ze strany libovolného stávajícího členského státu, pak se k tomuto omezení vůči k Estonsku, Lotyšsku, Litvě, Maďarsku, Polsku, Slovinsku nebo Slovensku může přidat i Česká republika. Postup bude obdobný jako v případě popsaném výše, kdy stávající členský stát žádá Evropskou komisi, aby oznámila plné nebo částečné pozastavení uplatňování volného pohybu pracovníků ve vztahu České republiky a nového členského státu. Takové omezení je možno uchovat v platnosti pouze pokud je daný nový členský stát **omezován ze strany alespoň jednoho stávajícího členského státu**.

Postoj vlády ČR pro využívání přechodných období pro volný pohyb pracovníků

Vláda ČR svým usnesením č. 13 ze dne 7. ledna 2004 k postoji vlády k přechodnému období pro

volný pohyb pracovníků rozhodla, že se Česká republika **nezřídá předem možností zavedení přechodného období na základě vyhodnocení aktuální situace trhu práce** ČR vůči členským a přistupujícím státům zemím. Pokud vláda takové přechodné období zavede, lze předpokládat, že obsahem a rozsahem bude omezení pro občany EU na trhu práce v ČR recipročně reagovat na úpravu podmínek platných pro české občany na trhu práce v konkrétním členském státě. Ke dni zpracování této informace nebylo v otázce konkrétního zavedení přechodného období vládou rozhodnuto.

Pokud by vláda **recipročně přechodné období nezavedla**, budou mít občané ze zemí EU na pracovní trh v ČR neomezený přístup, což znamená, že nebudou mít povinnost žádat o povolení k zaměstnání. V případě, že vláda **recipročně nebo z vlastní iniciativy přechodné období zavede**, budou mít občané příslušné členské země i nadále povinnost po dobu přechodného období o povolení k zaměstnání žádat.

Vzhledem k tomu, že Česká republika může zavést pouze taková opatření, která budou stejně omezující nebo méně přísná, občané **Irského království a Spojeného království Velké Británie a Severního Irska** budou moci na území ČR po 1. květnu 2004 plně využívat volného pohybu pracovníků. Obě země totiž dostaly svým příslibům a přijaly legislativu umožňující volný pohyb českých pracovníků.

Více informací o postojích jednotlivých členských států EU k liberalizaci v oblasti pohybu pracovníků naleznete na www.mpsv.cz.

Občané třetích zemí

Výhody volného pohybu osob se nebudou vztahovat na občany přijíždějící do ČR ze třetích zemí; tito občané budou povinni si žádat o povolení k zaměstnání jako doposud. Jedinou výjimkou budou za jistých podmínek **rodinní příslušníci občana Evropské unie**.

Zdroj: MPSV ČR